

Forskrift om erstatning ved katastrofetap i husdyrhold

Innledning

De viktigste endringene i forskrift om erstatning ved katastrofetap i husdyrhold er omlegging av forskriftsstrukturen, slik at bestemmelsene i forskriften blir rendyrkede rettsregler og at retningslinjer og informasjon av veiledende karakter blir flyttet til rundskriv og andre informasjonskilder. Dette vil gjøre håndtering av ordningen enklere for både søkerne og forvaltningen. Videre foreslås det enkelte mindre endringer i virkeområdet, erstatningsutmålingen og administrasjonsbestemmelsen. Egenandelen og minsteutbetalingen foreslås endret slik at de blir i samsvar med tilsvarende erstatningsordninger i landbruket.

De foreslåtte endringene er dels begrunnet i hensynet til et konsekvent regelverk for de forskjellige erstatningsordningene i landbruket, dels i et generelt behov for revidering av den aktuelle forskriften.

Foreslåtte endringer i forhold til dagens praksis og endringer av materiell karakter er kommentert nedenfor.

1. Formål (§ 1)

Formålet med forskriften er å yte erstatning ved særlig store tap av husdyr og bier. Det er en forutsetning at det ikke er mulig å sikre seg mot slike tap. Dette forslaget innebærer bare mindre endringer av formålsbestemmelsens innhold, imidlertid er det foretatt endringer i ordlyden.

For at et tap skal være erstatningsberettiget etter forskriftsforslaget må foretaket ikke ha kunnet *sikre* seg mot tapet. Den opprinnelige formålsbestemmelsen fastsetter at det ikke har vært mulig å *forsikre* seg mot tapet. Uttrykket *sikre* innebærer to krav. For det første må foretaket ha opptrådt forsvarlig og ikke selv være skyld i tapet gjennom uaktsom adferd. For det andre må det ha vært umulig å forsikre seg mot skaden gjennom en alminnelig forsikringsordning. Dette innebærer ikke en utvidelse av formålet, snarere en presisering i kraft av at vilkår etter den opprinnelige forskriften inntas i formålet.

Forskriften kommer til anvendelse på katastrofetap av husdyr og bier. Av denne grunn er erstatning for tap av bier inntatt eksplisitt i formålsbestemmelsen.

2. Virkeområde (§ 2)

Ordningen er rettet mot foretak som driver produksjon av en viss størrelse og dermed har en viss inntekt av dette. Erstatningsordningen som retter seg mot katastrofetap i husdyrhold gjelder for foretak som er berettiget produksjonstilskudd. For denne ordningen foreslås det ingen innholdsmessig endring.

Erstatning som følge av katastrofetap i honningproduksjon gjelder i dag for alle birøktere uten at det stilles krav til produksjon av en viss størrelse. Det foreslås å innføre foretaksbegrepet for honningproduksjon, hvilket vil medføre en innsnevring av virkeområdet for honningprodusenters vedkommende. Honningproduksjon gir ikke rett til tilskudd etter forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket. Av denne grunn benyttes vilkåret om at honningprodusenten må være registrert merverdiavgiftspliktig i forskriftens virkeområde. I og med at grensen for merverdiavgiftsplikt er hevet fra 30 000 til 50 000 kroner, er inntatt et unntak fra bestemmelsen i første ledd om at foretak med honningproduksjon som kan

dokumentere en omsetning på minst 30 000 kroner også kommer inn under erstatningsordningen. Vurderingen av oppfyllelsen av 30 000 kroners-kravet gjøres etter modell fra tilsvarende bestemmelse for rett til produksjonstilskudd. Dette innebærer at det i denne sammenheng skal tas utgangspunkt i omsetningen siste 12 mnd før erstatningsberettiget tap oppstod.

Tilsvarende virkeområde som her foreslås er lagt til grunn i utkastet til forskrift om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon. Både tap knyttet til klimatiske forhold og katastrofepregede tap erstattes fordi det ikke er mulig å sikre seg mot slike tap. Av denne grunn er det naturlig at vilkår for de to forskriftene er sammenfallende. Den nevnte endring vil legge til rette for en mer enhetlig praksis på området.

3. Vilkår (§ 3)

Landbruksdepartementet foreslår at det etter denne forskriften ikke skal gis erstatning dersom det er mulig å forsikre seg mot tapet gjennom alminnelige forsikringsordninger. Det har til tider vært stilt spørsmål ved denne avgrensningen. En har derfor valgt å presisere dette i utkastet til § 3. Vilkåret gjelder uavhengig av om foretaket faktisk har forsikret seg eller ikke. Dersom foretaket har valgt å ikke benytte seg av en alminnelig forsikringsordning, er dette en risiko foretaket selv må ta. I tillegg gjelder at dersom foretaket faktisk har forsikringsdekning gjennom at det har tegnet en spesialforsikring for å beskytte seg mot for eksempel svikt i honningproduksjon, dekkes ikke tapet av denne erstatningsordningen. Foretaket har da ikke lidt noe annet tap enn den egenandelen forsikringen oppstiller. Dersom foretaket har forsikring som gir en underdekning, utløser det heller ikke rett til erstatning.

4. Erstatning og søknadsfrist (§ 4)

Det foreslås i hovedsak å opprettholde bestemmelsen om hvilke tapsposter som erstattes. Imidlertid inneholder forslaget gjennomgripende endringer i bestemmelsen om erstatningsutmålingen.

Etter gjeldende ordning foretas erstatningsutmålingen dels på grunnlag av standardiserte satser, og dels på grunnlag av konkret verdifastsettelse i det enkelte tilfellet. For husdyrs vedkommende foreslås å innføre standardiserte satser for småfe, storfe, fjørfe og svin ved erstatning for katastrofepreget tap. Katastrofepreget tap av andre husdyr erstattes med verdien på tapstidspunktet. Dette innebærer en endring av reglene for erstatningsutmålingen.

Det foreslås å benytte standardiserte satser inntatt i forslag til forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon. Disse satsene samsvarer i noen grad med eksisterende satser gjeldende for lammeenheter og geit. På enkelte områder innebærer forslaget ingen store konsekvenser for erstatningsutbetalingens størrelse, mens på andre områder vil erstatningsutbetalingen bli noe høyere som følge av dette forslaget. Dette forslaget bidrar til en mer enhetlig erstatningsutmåling på området, og Landbruksdepartementet mener det er en fordel med gjennomgående like standardiserte satser for de ulike erstatningsordningene, siden verdien av dyr er den samme uavhengig av grunnlaget for erstatning.

Det foreslås å opprettholde bestemmelsen om hvilke tapsposter som erstattes, bortsett fra erstatning for tap av geitmelk. Denne tapsposten foreslås opphevet. Bakgrunnen for dette forslaget er at tap av geitmelk gjenspeiles i erstatningssetningen for geit. Norsk geithold er i hovedsak basert på melkeproduksjon, mens verdien av kjøttproduksjon utgjør en liten del av verdiskapningen.

Erstatning for katastrofetap av sau på beite og annet katastrofepreget tap i husdyrhold er slått sammen til en tapspost i utkast til ny forskrift. Dette medfører imidlertid ingen realitetsendringer.

Søknadsfristene vil variere avhengig av ordning og er en videreføring av tidligere bestemmelser på dette området.

5. Søknad og utbetaling (§ 5)

Utkastet til forskrift inneholder ingen endringer av betydning i forhold til dagens praksis. Videre foreslås å forskriftsfeste at erstatningskravet ikke kan overdras eller pantsettes. Dette er i samsvar med øvrige erstatnings- og tilskuddsordninger i landbruket. Av dette følger at fylkesmannen foretar utbetaling av beregnet erstatning til det foretaket som fremsatte søknaden.

6. Egenandel og minsteutbetaling (§ 6)

Utkastet til forskrift innebærer endringer i beregningen av egenandel. I stedet for differensierte satser for de ulike tapspostene, foreslås 30 prosent egenandel for samtlige tapsposter som omfattes av forskriften. Dette nivået er i samsvar med klimabetingede erstatningsordninger i landbruket hvor det også gis erstatning for katastrofepreget tap.

Det foreslås å endre bestemmelsen om minsteutbetaling i forhold til dagens bestemmelse med varierende satser for de ulike delordningene. Forslaget inneholder en bestemmelse om at minsteutbetaling for samtlige tapsposter skal være 15.000 kroner.

Det er katastrofepreget tap som dekkes av forskriften, hvilket henspiller til erstatning for større tap i tilknytning til ekstraordinære situasjoner. Både egenandelen og minsteutbetalingssatsen satt til et høyt nivå. Endringene i bestemmelsene om egenandel og minsteutbetaling medfører at katastrofepreget tap av annet enn sau på beite antas å komme noe gunstigere ut enn etter dagens ordning (dagens ordning har en egenandel på 40 % og minsteutbetaling på kr 20 000,-), mens erstatningsutbetalingen for tap av sau på beite vil bli lavere enn i dag. Det er imidlertid ønskelig å operere med felles satser for egenandel og minsteutbetaling for samtlige typer katastrofepreget tap forskriften omfatter. Utslaget av endringene i praksis er ikke så store at det tilsier forskjellige satser for egenandel og minsteutbetaling for ett og samme erstatningsgrunnlag. Endringene vil også lette anvendelsen av bestemmelsen ved å innføre en enhetlig sats for forskriftens virkeområde.

7. Administrasjon, klage og dispensasjon (§ 7)

Utkastet til forskrift innebærer ingen endringer av betydning i forhold til dagens praksis når det gjelder hvem som har vedtaksmyndighet og hvem som er klageinstans.

Forslaget innebærer at søknader sendt til fylkesmannen etter søknadsfristens utløp avvises.

Videre er det inntatt en dispensasjonsadgang for Statens landbruksforvaltning i forskriften. Generelt sett bør en dispensasjonsbestemmelse praktiseres strengt, hvilket ordlyden "særlige grunner" også indikerer. Formålet til forskriften setter skranker for i hvilken grad det kan dispenseres.

8. Opplysningsplikt og kontroll (§ 8)

Utkastet til forskrift innebærer få endringer i praksis når det gjelder opplysningsplikt og den kontroll kommunal og statlig forvaltning skal føre i forbindelse med søknader og utbetalinger. Ordlyden er imidlertid forskjellig fra den tidligere bestemmelsen.

9. Avkorting av erstatning (§ 9)

Dersom foretaket ikke er drevet på en faglig forsvarlig måte gjennom tilsyn, omsorg og røkt, eller det ikke er ytt tilstrekkelig innsats for skadeforebygging, kan erstatningen helt eller delvis avkortes. Bestemmelsen innebærer at erstatningen kan reduseres eller avslås helt dersom foretaket ikke driver faglig forsvarlig eller driver risikofylt. For å legge til rette for en størst mulig enhetlig behandling vil det bli gitt nærmere bestemmelser som grunnlag for vurderinger av dette i rundskriv. Dagens praksis med anledning til en ”gradert” reaksjon hvor forvaltningen kan avkorte erstatningen dersom en mener foretaket ikke driver faglig forsvarlig videreføres.

Øvrige bestemmelser om avkorting av erstatning i dagens forskrift er også videreført i utkastet til ny forskrift, med tillegg for forvaltningens adgang til å holde erstatningen tilbake ved regelverksbrudd. Dette er i samsvar med reglene om produksjonstilskudd.

Utkast til forskrift

Forskrift om erstatning ved katastrofetap i husdyrhold

Fastsatt av Landbruksdepartementet xx.xx.2004 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) §§ 3 og 18.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å yte erstatning for å redusere økonomisk tap det ikke er mulig å sikre seg mot, som oppstår ved katastrofepregede tap av husdyr og bier.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for foretak som har rett til produksjonstilskudd i jordbruket etter §§ 3 og 4 i forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket, og foretak som driver med honningproduksjon der foretaket er registrert som merverdiavgiftspliktig etter lov 19. juni 1969 nr.66 om merverdiavgift § 28.

Forskriften gjelder også foretak med honningproduksjon som ikke er registrert som merverdiavgiftspliktige jf. første ledd, dersom foretaket har en omsetning på minst 30 000 kroner innenfor honningproduksjon de siste 12 mnd før erstatningsberettiget tap oppstod.

§ 3. Vilkår

Det gis ikke erstatning dersom tapet kan dekkes gjennom en alminnelig forsikringsordning eller dersom foretaket får dekket tapet annen måte.

§ 4. Erstatning og søknadsfrist

Det kan gis erstatning ved katastrofepreget tap av:

- a) småfe, storfe, fjørfe og svin etter standardiserte satser fastsatt i forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon §§ 21-24.
- b) andre husdyr med verdien av dyrene på tapstidspunktet.
- c) produksjonskuber med 1.100 kroner per kube som inneholder en dronning og minst syv rammer med påsittende bier.

Søknad om erstatning ved katastrofetap av sau på beite må fremmes innen 31. desember det året tapet har oppstått. For andre tap er søknadsfristen senest tre måneder etter skaden ble oppdaget eller burde vært oppdaget.

§ 5. Søknad og utbetaling

Søknad om erstatning skal fremsettes på skjema fastsatt av Statens landbruksforvaltning og sendes kommunen.

Krav på erstatning kan ikke overdras eller pantsettes.

§ 6. Egenandel og minsteutbetaling

Egenandelen for erstatning etter denne forskriften er 30 prosent av nettotapet. Beregnet erstatning på mindre enn 15.000 kroner utbetales ikke.

§ 7. Administrasjon, klage og dispensasjon

Vedtak om erstatning fattes av fylkesmannen. Kommunen skal gi en uttalelse til søknaden før saken oversendes fylkesmannen.

Vedtak fattet av fylkesmannen kan påklages til Statens landbruksforvaltning.

Statens landbruksforvaltning kan dispensere fra forskriften når særlige grunner tilsier det.

Statens landbruksforvaltning kan gi utfyllende bestemmelser til forskriften.

§ 8. Opplysningsplikt og kontroll

Kommunen, fylkesmannen og Statens landbruksforvaltning kan kreve de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å behandle søknader, utøve kontroll og forvalte ordningene på en tilfredsstillende måte. Det kan kreves at opplysningene bekreftes av revisor.

Kommunen, fylkesmannen og Statens landbruksforvaltning fører kontroll med at bestemmelsene i denne forskriften blir overholdt, og kan herunder foreta stedlig kontroll hos den som søker erstatning. Foretaket plikter å yte bistand ved slik kontroll.

§ 9. Avkorting

Dersom foretaket ikke har drevet på en faglig forsvarlig måte eller har gjort det som normalt kan forventes for å forebygge tap, kan hele eller deler av erstatningen som tilfaller foretaket avkortes.

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har dannet eller vil danne grunnlag for urettmessig utbetaling av erstatning, kan hele eller deler av erstatningen som tilfaller foretaket avkortes.

Dersom foretaket driver eller har drevet sin virksomhet i strid med øvrig regelverk for jordbruksvirksomhet, kan hele eller deler av erstatningen holdes tilbake inntil forholdet er rettet. Er det ved overtredelsen av slikt regelverk utvist grov uaktsomhet eller forsett, kan hele eller deler av erstatningen som tilfaller foretaket avkortes.

§ 10. Beregning og innkreving av avkortingsbeløp mv.

Differansen mellom utbetalt beløp og redusert erstatning som følge av vedtak om avkorting etter § 9, kan kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere erstatninger eller tilskudd, jf. forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket § 14 siste ledd. Tilsvarende gjelder der foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget.

Til avkortingsbeløpet som nevnt i første ledd kan det legges rente tilsvarende gjeldende forsinkelsesrente, jf. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv. Der mottakeren ikke var i aktsom god tro om utbetalingen, kan renter kreves fra det tidspunkt tilbakebetalingskravet er kommet fram til foretaket. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetaling av den urettmessige erstatningen.

§ 11. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Fra samme tid oppheves forskrift 3. januar 2003 nr. 52 om erstatning for katastrofetap i husdyrhald.